

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

ΟΔΗΓΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

- Ελεύθερος Ανταγωνισμός
- Αθέμιτες Εμπορικές Πρακτικές

2023

Για την προετοιμασία του Οδηγού εργάστηκαν οι ακόλουθοι:

N. Λιωνής (προϊστάμενος τμήματος ΤΠΠΑ),
Α. Θέμελης (προϊστάμενος Γ Διεύθυνσης),
Ι. Λιανός (Πρόεδρος της ΕΑ).

Συλλογή, επιλογή, σύνταξη και επιμέλεια κειμένων:

N. Λιωνής (προϊστάμενος τμήματος ΤΠΠΑ).

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης:

Ολομέλεια της ΕΑ.

**Η Επιτροπή Ανταγωνισμού θα ήθελε να ευχαριστήσει
το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για τη συμβολή του.**

Ο Οδηγός διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα www.epant.gr

Φωτογραφικό υλικό: Freepik.com

Σχεδιασμός: Sprinter

Σημαντική σημείωση: Αυτός ο οδηγός έχει δημιουργηθεί αποκλειστικά και μόνο για ενημερωτικούς σκοπούς. Ο αναγνώστης θα πρέπει να συμβουλευτεί την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας και την Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επίσημη περιγραφή των κανόνων ανταγωνισμού που διέπουν τις αγορές.

Περιεχόμενα

4	Εισαγωγικά
6	Ελεύθερος Ανταγωνισμός
6	Απαγορευμένες συμπράξεις
7	Πρόσκληση σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωση μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης
8	Αιτιολόγηση πιθανών αντιανταγωνιστικών πρακτικών
9	Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης
10	Εξαιρέσεις αγροτικού κλάδου και επιτρεπόμενες πρακτικές
13	Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ανταγωνισμός
14	Το εργαλείο του Sandbox
16	Αθέμιτες Εμπορικές Πρακτικές
17	Μαύρη λίστα πρακτικών
18	Γκρι λίστα πρακτικών
20	Λίστα ελέγχου Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών
22	Επικοινωνία με Αρμόδιες Αρχές

Εισαγωγικά

Ο ανταγωνισμός διασφαλίζει ότι οι αγρότες, οι κτηνοτρόφοι και όσοι καλλιεργούν τα τρόφιμα της χώρας μας θα έχουν την ελευθερία να επιλέξουν μεταξύ των διαφορετικών προμηθευτών και λιανοπωλητών για να αγοράσουν και να πουλήσουν το προϊόν τους και τα προϊόντα που χρειάζονται. Ο ανταγωνισμός ενθαρρύνει τις πολλές μικρές αγροτικές επιχειρήσεις της χώρας μας να καινοτομήσουν και να αναπτυχθούν¹, βελτιώνει τις ευκαιρίες για παραγωγούς και εργαζόμενους και αυξάνει την ανθεκτικότητα στον εφοδιασμό τροφίμων σε ένα μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον.

Ο αγροτικός κλάδος αποτελεί έναν από τους κυριότερους κλάδους της **ελληνικής οικονομίας**, με σημαντικό αριθμό πολιτών να απασχολείται σε αυτόν, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία². Ωστόσο, ο αγροτικός κόσμος αντιμετωπίζει πολλαπλές προκλήσεις σχετικά με τη **λειτουργία της αγοράς και τις συνθήκες ανταγωνισμού**. Η ελληνική αγροτική οικονομία βρίσκεται σε ένα στάδιο μετάβασης από τις παραδοσιακές καλλιεργητικές πρακτικές στην ψηφιακή γεωργία, που αποσκοπεί στη βελτίωση της παραγωγής με αειφόρο τρόπο ενώ καλείται να ανταπεξέλθει σε απρόσμενες περιβαλλοντικές συνθήκες.

Είτε αφορά τη **γεωργία**, την **κτηνοτροφία**, την **αλιεία** ή άλλο σχετικό κλάδο στην αλυσίδα αξίας (π.χ. μεταποίηση γεωργικών προϊόντων), οι κανόνες ανταγωνισμού πρέπει να είναι γνωστοί σε κάθε εργαζόμενο, παραγωγό, συνεταιρισμό και ενδιαφερόμενο μέρος, ώστε να γνωρίζουν ποια συμπεριφορά απαγορεύεται και ποια επιτρέπεται και πώς οι κανόνες αυτοί

1 Βλ Μελέτη Ελληνική Γεωργία 2040: Αναπτυξιακή Πυλώνες ενός βιώσιμου οικοσυστήματος. Η μέση αγροτική εκμετάλλευση στην Ελλάδα αντιστοιχεί σε λιγότερο από τη μισή έκταση σε σχέση με την Ε.Ε. Η μικρότερη έκταση ανά εκμετάλλευση προκαλεί και τις εξής διαφορές: Το επιχειρηματικό εισόδημα ανά εκμετάλλευση είναι τα 3/4 αυτού της Ε.Ε., ενώ ανά εκτάριο στην Ελλάδα είναι διπλάσιο από αυτό της Ε.Ε. Το συνολικό κόστος παραγωγής ανά εκτάριο στην Ελλάδα είναι 75% της Ε.Ε., ενώ το κόστος ανά εκμετάλλευση είναι περίπου το 1/3 της Ε.Ε. Η προστιθέμενη αξία της πρωτογενούς παραγωγής ανά εκτάριο είναι κατά 5% μεγαλύτερη από της Ε.Ε., ενώ είναι περίπου η μισή της Ε.Ε. ανά εκμετάλλευση.

2 Ο αγροτικός τομέας συνεισφέρει με περισσότερα από 6,7 δισ. ευρώ προστιθέμενης αξίας στο ΑΕΠ της χώρας, το οποίο αντιστοιχεί στο 3,5% του ΑΕΠ, απασχολώντας περίπου 460.000 άτομα, αριθμός που αντιστοιχεί στο 11% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα (βλ. Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία www.statistics.gr).

μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και ανεμπόδιστη άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

Γνωρίζοντας τα **δικαιώματα και τις υποχρεώσεις** που θέτουν οι κανόνες ανταγωνισμού, ο σύγχρονος αγροτικός κόσμος αποκτά **απαραίτητες γνώσεις για καθημερινές εμπορικές συναλλαγές**, και τις οικονομικές / νομικές επιπτώσεις τους.

Ο Οδηγός εξηγεί τη σχετική **βασική νομοθεσία** (ελεύθερος ανταγωνισμός, αθέμιτες εμπορικές πρακτικές) και επίσης προσφέρει **πρακτικές συμβουλές και παραδείγματα** για την αντιμετώπιση πρακτικών που παραβιάζουν το νόμο περί ελεύθερου ανταγωνισμού ή συνιστούν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Με τον Οδηγό, η Επιτροπή Ανταγωνισμού (ΕΑ), παρουσιάζει επίσης τις σημαντικότερες δυνατότητες **συνεργασίας των παραγωγών αγροτικών προϊόντων** εντός των ορίων που θέτουν οι κανόνες του ανταγωνισμού, για την καλύτερη αξιοποίηση και πώληση της παραγωγής τους και την ενίσχυση της **διαπραγματευτικής τους θέσης έναντι των αγοραστών**.

Ο κάθε αγρότης ή ενδιαφερόμενος μπορεί να εφαρμόσει τις δυνατότητες που του δίνονται μέσω του Οδηγού, **προσαρμόζοντας την επιχειρηματική του δράση**, αλλά και **διεκδικώντας καλύτερες εμπορικές συνεργασίες και εμπορικές συνθήκες** (π.χ. γρήγορες πληρωμές από τους αγοραστές, αποφυγή «ανοιχτών τιμών» κλπ.).

Τέλος, παρέχονται οι απαραίτητες πληροφορίες για την **ορθή επικοινωνία με τους αρμόδιους φορείς** που θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση προβλημάτων και προκλήσεων που προκύπτουν αλλά και οι σχετικές πληροφορίες για την πρωτοβουλία Sandbox της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΕΑ) που ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν καινοτόμες επιχειρηματικές ιδέες υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ελεύθερος Ανταγωνισμός

Απαγορευμένες συμπράξεις (άρθρο 1 ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ)

Η αρμοδιότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΕΑ) είναι να ελέγχει **συμφωνίες (επίσημες ή όχι) μεταξύ ανταγωνιστριών επιχειρήσεων** σε αγορές προϊόντων ή/και υπηρεσιών, οι οποίες έχουν σκοπό τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Δηλαδή, η ΕΑ ελέγχει συμφωνίες καρτέλ ή άλλες αντανταγωνιστικές συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές βάσει των οποίων οι επιχειρήσεις συμφωνούν να μην ανταγωνίζονται μεταξύ τους, ώστε να επιβάλουν τους δικούς τους κανόνες στην αγορά.

Κλασικά παραδείγματα αφορούν:

- Καθορισμός τιμών στα προϊόντα / υπηρεσίες με συνέπεια υψηλότερες τιμές πώλησης προς πελάτες ή χαμηλότερες τιμές αγοράς προς προμηθευτές / παραγωγούς.
- Περιορισμός παραγωγής, π.χ. συμφωνίες για μείωση παραγωγής ή διάθεσης των προϊόντων ή Μπούκοτάζ έναντι ανταγωνιστών που ακολουθούν ανεξάρτητη εμπορική πολιτική κλπ..
- Καταμερισμός της αγοράς, π.χ. συμφωνίες για γεωγραφική κατανομή των αγορών διάθεσης των προϊόντων ή την κατανομή πελατών.
- Διακριτική μεταχείριση και εφαρμογή άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, την άρνηση πώλησης / αγοράς κλπ., π.χ. όταν ένας παραγωγός έρχεται σε συμφωνία με το δίκτυο διανομής του για την απαγόρευση προμήθειας ενός συγκεκριμένου πελάτη.
- Η εξάρτηση της σύναψης σύμβασης από την αποδοχή πρόσθετων παροχών, π.χ. η εξάρτηση της πώλησης ενός προϊόντος από την αγορά ενός άλλου ανεπιθύμητου προϊόντος ή υπηρεσίας.

Επίσης, η ΕΑ ελέγχει **συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων σε κάθετο επίπεδο (δηλαδή στις σχέσεις προμηθευτή – αγοραστή)** με σκοπό συγκεκριμένες πρακτικές όπως την επιβολή τιμών μεταπώλησης προϊόντων, τον περιορισμό της ελεύθερης επιλογής προμηθευτών και πελατών, την επιβολή δεσμευμένων πωλήσεων ή εξάρτηση της σύναψης σύμβασης από την αποδοχή πρόσθετων παροχών κλπ.

Παραβατική μπορεί να είναι και η **ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ανταγωνιστών**, ιδίως όσον αφορά σε μελλοντικές τιμές ή ποσότητες πώλησης.

Τέλος, παραβατικές μπορεί να είναι και οι **αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων** με παρόμοιο περιεχόμενο. Μια ένωση επιχειρήσεων μπορεί να διαπράττει παράβαση του νόμου για τον ελεύθερο ανταγωνισμό ιδιαίτερα σε δύο επίπεδα³:

- η ένωση επιχειρήσεων μπορεί να αναλάβει πρωταρχικό ρόλο στο συντονισμό των δραστηριοτήτων των μελών της ή στη διευκόλυνση της σιωπηρής συμπαιγνίας μεταξύ τους (cartel facilitator) ή

³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ενώσεις επιχειρήσεων βλ. Οδηγός για Ενώσεις Επιχειρήσεων <https://www.epant.gr/enimerosi/dimosieyseis/odigoi/item/569-odigos-gia-enoseis-epixeiriseon.html>.

- τα μέλη των ενώσεων επιχειρήσεων μπορεί να χρησιμοποιήσουν τις ευκαιρίες για επαφή και συνεργασία που παρέχονται από την ένωση επιχειρήσεων για να συνάψουν αντισταγωνιστικές συμφωνίες ή να εμπλακούν σε άλλες μορφές αντισταγωνιστικών συμπαιγνιών μεταξύ τους.

Πρακτικές οι οποίες εμπίπτουν σε μία από αυτές τις κατηγορίες θεωρούνται παράνομες και αυτοδικαίως άκυρες. Οι πρακτικές αυτές ελέγχονται από τη σκοπιά του άρθρου 1 ν. 3959/2011 ή/και 101 ΣΛΕΕ⁴.

Παραδείγματα συμφωνιών επιχειρήσεων που ελέγχονται από την ΕΑ:

- α) Ομάδα αγροτικών επιχειρήσεων συμφωνούν μεταξύ τους τις τιμές πώλησης των προϊόντων τους.
- β) Ομάδα αγοραστών αγροτικών προϊόντων (μεταποιητές και/ή έμποροι) συμφωνούν μεταξύ τους τη μέγιστη τιμή που είναι διατεθειμένοι να αγοράσουν τα αγροτικά προϊόντα από τους παραγωγούς.
- γ) Ομάδα αγροτικών επιχειρήσεων συμφωνούν πώς θα καταλείψουν τους πελάτες τους.
- δ) Τρεις μεγάλες μεταποιητικές πτηνοτροφικές μονάδες συνεργάζονται με μια συμβουλευτική εταιρεία για την οργάνωση ενός συστήματος προμήθειων. Μέσω αυτού συστήματος προμηθειών ανταλλάσσονται επιχειρηματικές πληροφορίες όπως, για παράδειγμα, οι αμοιβές και οι παροχές προς το προσωπικό της κάθε πτηνοτροφικής μονάδας. Μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική καθώς δύναται να μειώνει συντονισμένα το κόστος μισθοδοσίας και των τριών εταιρειών.
- ε) Ισχυρή εταιρεία στον αγροδιατροφικό τομέα παρεμβαίνει στις τιμές μεταπωλητών λιανικής, στον καθορισμό των τιμών ραφίου των προϊόντων της και στην εφαρμογή πρακτικών διατήρησης των τιμών μεταπώλησης (RPM).

Πρόσκληση σε απαγορευμένη σύμπραξη και ανακοίνωση μελλοντικών προθέσεων τιμολόγησης προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ ανταγωνιστών (άρθρο 1Α ν. 3959/2011)

Ακόμα κι αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ περισσότερων ανταγωνιστών, οι μονομερείς ενέργειες μιας επιχείρησης ενδέχεται να επισύρουν σοβαρές κυρώσεις για αυτή:

- Απαγορεύεται σε επιχείρηση να προσκαλεί τους ανταγωνιστές της να συμφωνήσουν τιμές, να περιορίσουν την ποσότητα ή γενικά να προχωρήσουν σε τέτοια σύμπραξη.
- Απαγορεύεται σε επιχείρηση να ανακοινώνει σε ανταγωνιστές της τις προθέσεις της για το πώς θα τιμολογήσει τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της εάν η γνωστοποίηση περιορίζει τον ανταγωνισμό στην Ελληνική επικράτεια και δεν αποτελεί συνήθη εμπορική πρακτική. Θα πρέπει συνεπώς να εξετάζονται οι ειδικές συνθήκες της ζήτησης στην αγορά και εάν αυτές δικαιολογούν τις γνωστοποιήσεις μελλοντικής τιμολόγησης.

Οι επιχειρήσεις με συνολικό κύκλο εργασιών μικρότερο των πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) ευρώ και με αριθμό εργαζομένων κάτω των διακοσίων πενήντα (250) εξαιρούνται από την εφαρμογή της απαγόρευσης αυτής.

Σε μια ανταγωνιστική αγορά, κάθε οικονομικός φορέας πρέπει να καθορίζει αυτόνομα την εμπορική πολιτική που σκοπεύει να ακολουθήσει. Αναγνωρίζεται ωστόσο ότι αυτή η απαίτηση αυτονομίας δεν στερεί από τους οικονομικούς φορείς το δικαίωμα να προσαρμόζονται ευφυώς στη διαπιστούμενη ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να υπάρχει αβεβαιότητα ως προς τη συμπεριφορά κάθε επιχείρησης στην αγορά και οι επιχειρήσεις αναμένεται να μεγιστοποιούν τα κέρδη τους με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες που παρατηρούν και τις - αυτόνομα διαμορφωθείσες - προσδοκίες τους για τις μελλοντικές εξελίξεις στην αγορά.

⁴ Περισσότερες πληροφορίες βλ. Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 1Α του Ν. 3959/2011 εδώ <https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/1a.html>.

Οι πληροφορίες που απευθύνονται αποκλειστικά στους τελικούς χρήστες δεν θεωρείται ότι περιορίζουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Τέτοιες πληροφορίες, δίνουν στους τελικούς χρήστες τη δυνατότητα έγκαιρης αντίδρασης στις μεταβολές των τιμών. Για παράδειγμα εάν η αναγγελία μελλοντικής τιμολόγησης αφορά ένα προϊόν που μπορεί να αποθηκευτεί για μεγάλο χρονικό διάστημα και δεν καταναλώνεται άμεσα, η ενημέρωση αυτή κατά κύριο λόγο ωφελεί τους πελάτες (ή τους μη ανταγωνιστές). Ωστόσο, εάν οι ανταγωνιστές μπορούν άμεσα να λαμβάνουν υπόψη αυτές τις πληροφορίες και να προσαρμόζουν τη στρατηγική τους απέναντι στους καταναλωτές, ενδέχεται αυτό να δημιουργεί μεγαλύτερο κίνδυνο σιωπηρής συμπαιγνίας ή σχηματισμού μιας μη συνεργατικής ισορροπίας που δύναται να μειώσει την ευημερία των καταναλωτών. Θα πρέπει συνεπώς να εξετάζονται οι ειδικές συνθήκες της ζήτησης στην αγορά και εάν αυτές δικαιολογούν (ως ωφέλιμες για τους τελικούς καταναλωτές στη συγκεκριμένη αγορά γιατί π.χ. αφορούν προϊόν που μπορεί να αποθηκεύσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα) τις άνω γνωστοποιήσεις μελλοντικής τιμολόγησης. Εάν όχι, αυτές οι γνωστοποιήσεις δύναται να κριθούν παραβατικές από την σκοπιά του άρθρου 1^Α ν. 3959/2011.

Παραδείγματα

- α)** Στο πλαίσιο συνέντευξης σε δημοσιογράφους οικονομικού ρεπορτάζ, και σε απάντηση ερώτησης σχετικά με την κατάσταση στην αγορά ο διευθύνων σύμβουλος μίας μεταποιητικής επιχείρησης στον κλάδο των τροφίμων ανέφερε τα εξής: « Η κατάσταση στην αγορά δεν είναι καλή. Εάν δεν υπάρξει άμεση ανταπόκριση στις προσπάθειες που κάνουμε για να περιορίσουμε τις τιμές που προσφέρουμε για την αγορά αγροτικών προϊόντων και συνεπώς να αυξήσουμε τη κερδοφορία μας, θα αναγκαστούμε να μειώσουμε τις θέσεις εργασίας. Καλούμε τους ανταγωνιστές μας Β και Γ να πράξουν και αυτοί τα αναγκαία». Σε συνέχεια της συνέντευξης αυτής, οι ανταγωνιστές Β και Γ διαχώρισαν τη θέσης τους δημόσια ως προς αυτή την πρόσκληση αυτή. Η προσκαλούσα επιχείρηση Α δύναται να παραβιάζει την παρ. 1 του άρθρου 1Α εφόσον η δημόσια πρόσκληση απευθύνεται σε ανταγωνιστή ή ανταγωνιστές.
- β)** Στο πλαίσιο ενημέρωσης των επενδυτών, ο διευθύνων σύμβουλος της επιχείρησης Α η οποία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους μεταποιητές στη βιομηχανία τροφίμων αναφέρει τα εξής: «Ο κλάδος διατρέχει τον κίνδυνο της ύπαρξης υπερβολικής προσφοράς έναντι πολύ μικρής ζήτησης. Πρέπει όλοι να περιορίσουμε τη δυναμικότητα των παραγωγικών μονάδων μας». Όταν μέσω της δημόσιας αναγγελίας μιας εταιρείας γνωστοποιείται στους ανταγωνιστές μια υποδεικνυόμενη

συμπεριφορά, ο κίνδυνος συντονισμένης συμπεριφοράς και αντιανταγωνιστικής ζημίας είναι υψηλός ως αποτέλεσμα αυτής της μονομερούς γνωστοποίησης, ιδιαίτερα στην περίπτωση ενός ολιγοπωλίου με υψηλή συγκέντρωση αγοράς και συνεπώς η συγκεκριμένη γνωστοποίηση δύναται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1Α ν. 3959/2011.

- γ)** Ο διευθυντής προμηθειών της επιχείρησης χονδρεμπορίας Α ανακοινώνει: «Λόγω της σημαντικής πτώσης της παραγωγής που έχει παρατηρηθεί στο προϊόν Χ παγκοσμίως και των ελλείψεων στην αγορά, η επιχείρησή μας δεν είναι σε θέση να αποφύγει τον πόλεμο τιμών σε σχέση με την προμήθεια του προϊόντος αυτού από τους παραγωγούς. Ωστόσο, το εάν θα συνεχίσουμε εξαρτάται από το πώς θα λειτουργήσει ο ανταγωνισμός μας». «Οι ανταγωνιστές μας πρέπει να περιορίσουν τις αγορές τους εάν θέλουν να μειωθούν οι τιμές. Εάν αυτοί περιορίσουν τις προμήθειές τους, θα κάνουμε και εμείς το ίδιο και θα αποσύρουμε τις προσφορές που έχουμε κάνει στους παραγωγούς». Όταν μια μονομερής γνωστοποίηση (δημόσια ανακοίνωση) αναφέρεται άμεσα ή έμμεσα στη συμπεριφορά των ανταγωνιστών, υφίσταται εγγενής κίνδυνος να διευκολύνει τη συντονισμένη, και όχι την ανεξάρτητη συμπεριφορά. Συνεπώς, η συγκεκριμένη γνωστοποίηση δύναται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1Α ν. 3959/2011.

Για περαιτέρω παραδείγματα βλ. επίσης Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του Άρθρου 1^Α Ν 3959/2011, <https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/1a.html>

Αιτιολόγηση πιθανών αντιανταγωνιστικών πρακτικών που εμπίπτουν στα άρθρα 1 και 1Α ν. 3959/2011 καθώς και 101 ΣΛΕΕ

Οι παραπάνω εν δυνάμει αντιανταγωνιστικές πρακτικές από την σκοπιά των άρθρων 1, 1^Α ν. 3959/2011 καθώς και 101 ΣΛΕΕ δύναται υπό προϋποθέσεις να αιτιολογηθούν εάν οδηγούν σε βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά

της αγοράς, είναι απολύτως απαραίτητες για τη δημιουργία των προβαλλόμενων βελτιώσεων αποτελεσματικότητας, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας που επιτυγχάνεται με τους αναγκαίους περιορισμούς μετακυλιέται στους καταναλωτές σε βαθμό που να αντισταθμίζει τις περιοριστικές για τον ανταγωνισμό επιπτώσεις που προκαλούνται και δεν παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις μέσω αυτών των περιορισμών εξάλειψης του ανταγωνισμού για σημαντικό μέρος των προϊόντων.

Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης (άρθρα 2 ν. 3959/2011 και 102 ΣΛΕΕ)

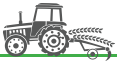
Περαιτέρω, η ΕΑ ελέγχει την **κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης**, δηλαδή όταν **μια επιχείρηση** με σχετικά μεγάλο μερίδιο σε μία συγκεκριμένη αγορά προϊόντος (π.χ. συνήθως **άνω του 40-50% στην αγορά αυτή αν και στον αγροτικό τομέα το μερίδιο δύναται να είναι και μικρότερο**), προβαίνει σε πρακτικές με σκοπό την εκδίωξη των ανταγωνιστών της ή/και την εκμετάλλευση των προμηθευτών και των πελατών της. Στο άρθρο 2 του ν. 3959/2011 καθώς και στο άρθρο 102 ΣΛΕΕ καταγράφονται παραδείγματα απαγορευμένων πρακτικών όπως είναι:

- άμεση ή έμμεση επιβολή μη εύλογων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,
- περιορισμό της παραγωγής, της διάθεσης ή της τεχνολογικής ανάπτυξης με ζημία των καταναλωτών,
- εφαρμογή στο εμπόριο άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές, ιδίως στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής, με αποτέλεσμα να περιέρχονται ορισμένες επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό,
- εξάρτηση της σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσόμενων, πρόσθετων παροχών, οι οποίες από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Ενίστε, η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης μπορεί να προκύψει από **πολλές επιχειρήσεις μαζί οι οποίες έχουν οικονομικούς, δομικούς ή νομικούς δεσμούς μεταξύ τους (συλλογική δεσπόζουσα θέση)** και οι οποίες υιοθετούν κοινή γραμμή δράσεως στην αγορά.

Οι πρακτικές αυτές ελέγχονται από την σκοπιά του άρθρου 2 ν. 3959/2011 ή/και 102 ΣΛΕΕ.

Παραδείγματα

- α) Η επιβολή από έναν ή περισσότερους ισχυρούς αγοραστές αγροτικών προϊόντων αποκλειστικών όρων προμήθειας που εμποδίζει τους παραγωγούς να πουλήσουν τα προϊόντα τους σε άλλους αγοραστές με αποτέλεσμα οι αποκλειόμενοι αγοραστές να χάνουν την πρόσβαση τους σε ανταγωνιστικές προμήθειες.
- β) Η εφαρμογή επιθετικής τιμολόγησης από ισχυρό προμηθευτή αγροτικών εισροών (π.χ. λιπάσματα, σπόροι) στους παραγωγούς αγροτικών προϊόντων, ορίζοντας τιμή κάτω του κόστους για την εξάλειψη, την πειθαρχία ή την αποτροπή εισόδου ή επέκτασης ενός ανταγωνιστή, με την προσδοκία ότι μετά την φυγή του ανταγωνιστή θα είναι σε θέση να αποζημιωθεί με τη χρέωση υψηλότερων τιμών στους παραγωγούς.
- γ) Ένας ή περισσότεροι ισχυροί αγοραστές αγροτικών προϊόντων επιβάλλουν συγκεκριμένους όρους προμήθειας στους παραγωγούς οι οποίοι περιλαμβάνουν και ποινές/κυρώσεις όταν αυτοί δεν εκπληρώνονται.
- δ) Προμηθευτής βασικών αγροτικών εισροών απαιτεί για την αγορά ενός βασικού και διαδεδομένου προϊόντος του (π.χ. σπόρους) την ταυτόχρονη αγορά και άλλου προϊόντος του (π.χ. λιπάσματος ή ζιζανιοκτόνου). Αυτή η πρακτική δεσμοπονημένων πωλήσεων ελέγχεται ως καταχρηστική.
- ε) Ισχυρός παραγωγός αγροτικού προϊόντος το οποίο αποτελεί βασική εισροή σε μεταποιητική βιομηχανία επιβάλλει υπερβολικούς περιορισμούς στις συμβάσεις εφοδιασμού της βιομηχανίας με αποτέλεσμα να προκαλεί αδυναμία εξόδου από τις εν λόγω συμβατικές σχέσεις.
- στ) Μεγάλος παραγωγός συνάπτει εμπορικές συμφωνίες καθορίζοντας σε ποιο κράτος μέλος της ΕΕ μπορεί ή δεν μπορεί κάθε έμπορος να πωλεί τα προϊόντα του ή περιορίζοντας της παθητικές πωλήσεις κάθε εμπόρου ή ορίζοντας τις τιμές πώλησης των προϊόντων του ή περιορίζοντας τον όγκο πωλήσεων ειδικά για τους εμπόρους που συμμετέχουν στο διασυνοριακό εμπόριο των προϊόντων του. Αυτή η πρακτική περιορίζει τον ανταγωνισμό και το διασυνοριακό εμπόριο.

Εξαιρέσεις αγροτικού κλάδου και επιτρεπόμενες πρακτικές

Οι παραγωγοί επωφελούνται από το νομικό πλαίσιο για τον ελεύθερο ανταγωνισμό το οποίο τους παρέχει εξαιρέσεις από τους κανόνες ανταγωνισμού. Ειδικότερα, και με σκοπό την επίτευξη των στόχων της **Κοινής Αγροτικής Πολιτικής** όπως τη διασφάλιση της ύπαρξης σταθερής παροχής/προσφοράς τροφίμων, την προστασία των εισοδημάτων των αγροτών, αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος και τη στήριξη των αγροτικών περιοχών και του αγροτικού πληθυσμού, υπάρχουν **πολλές και σημαντικές εξαιρέσεις από τους ανωτέρω κανόνες ανταγωνισμού⁵**.

Με τη χρήση των εξαιρέσεων αυτών, οι αγρότες μπορούν να συνεργάζονται για να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους, να βελτιώσουν την ποιότητα των προϊόντων τους, και να επενδύσουν σε καινοτόμες λύσεις για να μειώσουν το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα.

Περαιτέρω, μπορούν να συνάψουν συμφωνίες με μεταποιητές και εμπόρους σε όλη την εφοδιαστική αλυσίδα («από το χωράφι στο πιάτο») ώστε να διασφαλίσουν την πρόσβαση των προϊόντων στην αγορά, την προσιτή τιμή στα προϊόντα τους, την ποιότητα και τη συνεχή βελτίωση των προϊόντων, την ενημέρωση για τις τρέχουσες εξελίξεις στην αγροτική παραγωγή και εμπορία, στην ανακύκλωση και τη βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά και να συνεργαστούν με τις τοπικές αρχές για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές. Οι συνεργασίες αυτές μπορεί να είναι απαραίτητες, επειδή, σε πολλές αγροτικές αγορές, οι μεμονωμένοι αγρότες (ως παραγωγοί) είναι πολύ μικρότεροι (σε ισχύ) από τους αγοραστές. Συνεπώς, μέσω των συνεργασιών μπορεί να επιτευχθεί μεγαλύτερη ισορροπία στις θέσεις τους στην αγορά.

Συνεργασίες όπως οι **Οργανώσεις Παραγωγών (ΟΠ), Ενώσεις Οργανώσεων Παρα-**

⁵ Οι εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις από την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού ορίζονται σε διάφορα άρθρα (άρθ. 152, 209, 210, 222) του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 671).

γωγών (ΕΟΠ), αλλά και ευρύτερες συνεργασίες εντός των αλυσίδων αξίας (παραγωγή, μεταποίηση, διανομή), με τη μορφή **Διεπαγγελματικών Οργανώσεων (ΔΟ)**, προσφέρουν αυξημένες δυνατότητες στους συμμετέχοντες μέσω εξαιρέσεων από τις απαγορεύσεις των κανόνων του ανταγωνισμού. Επίσης, συνεργασίες μπορούν να δημιουργηθούν αναφορικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η νομοθεσία επιτρέπει υπό προϋποθέσεις τη συνεργασία μεταξύ των αγροτών και των συμμετεχόντων στην αλυσίδα αξίας ώστε να ενισχυθεί η πρόσβασή τους στις αγορές

Οργανώσεις Παραγωγών

Η νομοθεσία αναγνωρίζει τον ιδιαίτερο ρόλο που διαδραματίζουν οι **Οργανώσεις Παραγωγών**. Οι ΟΠ μπορούν να λάβουν διαφορετικές νομικές μορφές, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών συνεταιρισμών. Οι αναγνωρισμένες ΟΠ επωφελούνται από:

- εξαιρέσεις από τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ για ορισμένες δραστηριότητες, όπως οι συλλογικές διαπραγματεύσεις για λογαριασμό των μελών τους, ο σχεδιασμός της παραγωγής ή ορισμένα μέτρα διαχείρισης προσφοράς,
- πρόσβαση στη χρηματοδότηση της ΕΕ στο πλαίσιο «επιχειρησιακών προγραμμάτων» στον τομέα των οπωροκηπευτικών, όπως εκείνα για τη στήριξη συλλογικών επενδύσεων στον τομέα της εφοδιαστικής αλυσίδας προς όφελος των μελών τους.

Εξαιρέσεις για οργανώσεις παραγωγών, ενώσεις γεωργών και γεωργούς

- Οι αναγνωρισμένες ΟΠ μπορούν, κατά παρέκκλιση των κανόνων ανταγωνισμού, να προγραμματίζουν την παραγωγή, να βελτιστοποιούν το κόστος παραγωγής, να διαθέτουν στην αγορά και να διαπραγματεύονται συμβάσεις για την προμήθεια γεωργικών προϊόντων, για λογαριασμό των μελών της για το σύνολο ή μέρος της συνολικής παραγωγής τους.
- Σε περιόδους σοβαρών ανισορροπιών στις αγορές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να εκδίδει ειδικές εκτελεστικές πράξεις παρέκκλισης των κανόνων ανταγωνισμού για συμφωνίες ή αποφάσεις αναγνωρισμένων ΟΠ που αφορούν, μεταξύ άλλων, απόσυρση από την αγορά ή δωρεάν διανομή προϊόντων, κοινά μέτρα προώθησης, κοινή αγορά εισροών, προσωρινό προγραμματισμό παραγωγής και αποσκοπούν αποκλειστικά στη σταθεροποίηση του οικείου τομέα χωρίς να υπονομεύουν την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς
- Η δυνατότητα συνεργασίας, π.χ. για την παραγωγή ή την πώληση γεωργικών προϊόντων, κατά παρέκκλιση των κανόνων ανταγωνισμού επεκτείνεται σε όλους τους γεωργούς ή τις ενώσεις γεωργών με την προϋπόθεση τα συμβαλλόμενα μέρη να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να γνωμοδοτήσει σχετικά με τη συμβατότητα των συμφωνιών τους. (Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με τη διεύθυνση AGRI-NOTIFICATION-209-CMO@ec.europa.eu)

Εξαιρέσεις για διεπαγγελματικές οργανώσεις

- Οι συμφωνίες, οι αποφάσεις και οι πρακτικές διεπαγγελματικών οργανώσεων δύναται να εξαιρεθούν από τους κανόνες ανταγωνισμού αφού πρώτα κοινοποιηθούν και λάβουν έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (Η κοινοποίηση γίνεται στη διεύθυνση AGRI-NOTIFICATION-210-CMO@ec.europa.eu)

Ειδικές εξαιρέσεις ανά τομέα

- Υπάρχουν ειδικοί κανόνες για τις συμβατικές διαπραγματεύσεις από αναγνωρισμένες οργανώσεις παραγωγών στον τομέα του γάλακτος (άρθ. 149 Κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013).
- Καθορίζονται όροι υπό τους οποίους οι οργανώσεις παραγωγών ή οι διεπαγγελματικές οργανώσεις μπορούν να διαχειρίζονται την προσφορά τυριού προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης ή προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (άρθ. 150 Κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013).
- Υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες εμπορίας για τη βελτίωση και τη σταθεροποίηση της λειτουργίας της κοινής αγοράς οίνου (άρθ. 167 Κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013).
- Καθορίζονται όροι υπό τους οποίους οι οργανώσεις παραγωγών ή οι διεπαγγελματικές οργανώσεις μπορούν να διαχειρίζονται την προσφορά χοιρομεριού προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης ή προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης (άρθ. 172 Κανονισμού (ΕΕ) 1308/2013)..

Βιώσιμη Ανάπτυξη κα Ανταγωνισμός

Επιτρεπόμενες πρωτοβουλίες βιώσιμης ανάπτυξης (άρθρο 37Α ν. 3959/2011 και άρθρο 210α του Κανονισμού 2021/2117)

Έχουν θεσμοθετηθεί ειδικές δυνατότητες αιτιολόγησης για λόγους βιώσιμης ανάπτυξης τόσο γενικότερα στο πλαίσιο του άρθρου 37^Α ν. 3959/2011, καθώς και ειδικότερα στον αγροδιατροφικό τομέα από το άρθρο 210Α του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 2021/2117.

Άρθρο 37^Α

Επιστολή μη ανάληψης δράσης

1. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατόπιν εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, σε συνέχεια αιτήματος του ενδιαφερομένου, δύναται να αποφανθεί με επιστολή ως προς τη μη ανάληψη δράσης αναφορικά με το άρθρο 1 του παρόντος ή και το άρθρο 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) είτε διότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος ή και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ είτε διότι πληρούνται οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 1 του παρόντος ή και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, εφόσον συντρέχει λόγος δημοσίου συμφέροντος, όπως η επίτευξη των	στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης. 2. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατόπιν εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, μπορεί να προβεί σε ανάλογη διαπίστωση αναφορικά με το άρθρο 2 του παρόντος ή και το άρθρο 102 ΣΛΕΕ. 3. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατόπιν εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, ανακαλεί επιστολή μη ανάληψης δράσης που έχει εκδώσει σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2, εάν περιέλθουν σε γνώση της Επιτροπής νέα στοιχεία, τα οποία επηρεάζουν ουσιωδώς την αξιολόγηση της συμπεριφοράς, εάν	μεταβληθούν τα πραγματικά περιστατικά, ή εάν η έκδοση αυτής βασίστηκε σε αναληθή ή παραπλανητικά στοιχεία. Η ανάκληση κοινοποιείται αμελλητί στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. 4. Η επιστολή μη ανάληψης δράσης δεν είναι δεσμευτική για την Επιτροπή Ανταγωνισμού και τα δικαστήρια. 5. Με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού εξειδικεύονται τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες εκδίδεται η επιστολή της παρ. 1 κατόπιν δημόσιας διαβούλευσης και καθορίζεται κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος.

Ως στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης που προτίθεται να εξετάσει η ΕΑ θεωρούνται, μεταξύ άλλων:

- (α) Προστασία του περιβάλλοντος και περιορισμός του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής, μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου,
- (β) Επίτευξη τεχνολογικής καινοτομίας με στόχο την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης,
- (γ) Προάσπιση και ενίσχυση της πράσινης μετάβασης των Μικρο-Μεσαίων Επιχειρήσεων.

- Βλ. επίσης Απόφαση ΕΑ 789/2022, Κριτήρια και προϋποθέσεις υπό τις οποίες εκδίδεται η επιστολή της παρ. 1 του άρθρου 37Α του ν. 3959/2011 και καθορισμός λοιπών σχετικών θεμάτων εφαρμογής της εν λόγω διάταξης, <https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/epistoli-mi-analipsis-drasis.html>

Άρθρο 210α

Κάθετες και οριζόντιες πρωτοβουλίες βιωσιμότητας

1. Το άρθρο 101 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ δεν εφαρμόζεται σε συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές παραγωγών γεωργικών προϊόντων που σχετίζονται με την παραγωγή ή το εμπόριο γεωργικών προϊόντων και αποσκοπούν στην εφαρμογή προτύπου βιωσιμότητας υψηλότερου από αυτό που ορίζει η ενωσιακή ή η εθνική νομοθεσία, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές επιβάλλουν μόνο περιορισμούς του ανταγωνισμού που είναι απαραίτητοι για την επίτευξη του εν λόγω προτύπου.
2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται σε συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές παραγωγών γεωργικών προϊόντων στις οποίες είναι μέρος πολλοί παραγωγοί είτε στις οποίες είναι μέρος ένας ή περισσότεροι παραγωγοί και μία ή περισσότερες επιχειρήσεις σε διαφορετικά επίπεδα των σταδίων της παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας της αλυσίδας εφοδιασμού των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της διανομής.
3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, ως “πρότυπο βιωσιμότητας” νοείται το πρότυπο που αποσκοπεί να συμβάλει στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους ακόλουθους στόχους: α) περιβαλλοντικοί στόχοι, συμπεριλαμβανομένου του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν· βιώσιμη χρήση και προστασία των τοπίων, των υδάτων και του εδάφους· μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της σπατάλης τροφίμων· πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης· και προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, β) παραγωγή γεωργικών προϊόντων με τρόπους που μειώνουν τη χρήση φυτοφαρμάκων και επιτρέπουν τη διαχείριση των κινδύνων που προκύπτουν από τέτοια χρήση, ή μειώνουν τον κίνδυνο της μικροβιακής αντοχής στη γεωργική παραγωγή, και γ) υγεία και καλή διαβίωση των ζώων.
4. Δεν απαγορεύονται οι συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές που πληρούν τους όρους του παρόντος άρθρου, ούτε απαιτείται προηγούμενη έκδοση σχετικής απόφασης. [...]
7. Η εθνική αρχή ανταγωνισμού [...] μπορεί να αποφασίσει σε μεμονωμένες περιπτώσεις ότι, μελλοντικά, μία ή περισσότερες από τις συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές που αναφέρονται στην παράγραφο 1 θα τροποποιηθούν, θα διακοπούν ή δεν θα υλοποιηθούν καθόλου, εάν θεωρεί ότι η εν λόγω απόφαση είναι αναγκαία προκειμένου να αποτραπεί ο αποκλεισμός του ανταγωνισμού ή εάν κρίνει ότι τίθενται σε κίνδυνο οι στόχοι που ορίζονται στο άρθρο 39 ΣΛΕΕ. Όσον αφορά τις συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν περισσότερα του ενός κράτη μέλη, η απόφαση που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου λαμβάνεται από την [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή [...].

Το εργαλείο του Sandbox

Προκειμένου να ενισχύσει την καινοτομία και να συνεισφέρει θετικά στο δημόσιο συμφέρον η Επιτροπή Ανταγωνισμού (ΕΑ) δημιούργησε ένα προστατευμένο περιβάλλον (Sandbox) που ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν καινοτόμες επιχειρηματικές ιδέες υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η επιχειρηματική πρόταση αφορά κυρίως πολυμερή συμπεριφορά (συμφωνία, απόφαση κλπ.), είτε μεταξύ ανταγωνιστών (σε οριζόντιο επίπεδο) ή εντός μιας αλυσίδας εφοδιασμού (κάθετο επίπεδο). Σε κάθε περίπτωση, σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να αφορά και σε μονομερή συμπεριφορά.

Εφόσον η ΕΑ θεωρεί ότι η επιχειρηματική πρόταση ενδέχεται να συνεισφέρει θετικά στο δημόσιο συμφέρον, τότε η πρόταση μπορεί να εφαρμοστεί στην αγορά υπό την εποπτεία της ΕΑ για κάποιο χρονικό διάστημα, σε περίπτωση όπου εντοπίζονται συγκεκριμένα προβλήματα ανταγωνισμού τα οποία απαιτούν κάποια μορφής παρακολούθηση.

Στο πλαίσιο αυτό, οι επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού τομέα μπορούν να κάνουν αίτηση στην ΕΑ μέσω του Sandbox για την αξιολόγηση και έγκριση επιχειρηματικών προτάσεων

που συμβάλλουν σημαντικά στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς να εμποδίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό.

Παραδείγματα

- α) Μία ομάδα αγροτικών επιχειρήσεων δημιουργούν σύμπλεγμα (cluster) με το οποίο σκοπεύουν να κάνουν κοινή χρήση περιουσιακών στοιχείων παραγωγής (π.χ. νέα ειδικά μηχανήματα) με μικρότερο αποτύπωμα στο περιβάλλον. Η συγκεκριμένη συμφωνία ενδέχεται να μην μπορεί να ελεγχθεί από την σκοπιά του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, το οποίο δεν εφαρμόζεται σε μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών και μερίδιο αγοράς μικρότερα συγκεκριμένων ορίων. Ενδέχεται όμως να εξεταστεί από την σκοπιά του άρθρου 1 ν. 3959/2011. Η συμφωνία για την κατανομή της παραγωγής δεν διαφαίνεται να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό λόγω της προώθησης τεχνολογιών βιώσιμης ανάπτυξης από μέρη που άλλως δεν θα είχαν τη δυνατότητα αυτή.
- β) Κτηνοτροφικές επιχειρήσεις συμφωνούν με επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου να θεσπίσουν ειδικό σήμα για προϊόντα που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια καλής μεταχείρισης των ζώων αυξάνοντας την τελική τιμή στη βάση του πρόσθετου κόστους υλοποίησης της πρωτοβουλίας. Η συγκεκριμένη συμφωνία δύναται να εξεταστεί από την σκοπιά του άρθρου 1 ν. 3959/2011 αλλά ενδέχεται να γίνει αποδεκτή παρά τις όποιες επιπτώσεις στον ανταγωνισμό λόγω της προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης στην αλυσίδα αξίας του κλάδου.
- γ) Μεγάλες επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου τροφίμων αποφασίζουν να δημιουργήσουν ένα πράσινο πρότυπο για τους παραγωγούς τροφίμων που θα λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τον χειρισμό και την αποφυγή απορριμμάτων τροφίμων, βάσει του οποίου ένα ποσοστό των εν λόγω απορριμμάτων θα πρέπει να επανέρχονται στην διαδικασία παραγωγής σε οποιαδήποτε μορφή. Η συγκεκριμένη συμφωνία επιβολής προτύπων μπορεί να θεωρηθεί ότι ενισχύει τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κυκλική οικονομία και ενδέχεται να αξιολογηθεί θετικά κατόπιν περαιτέρω αξιολόγησης.
- δ) Μπορούν να αναπτυχθούν συμφωνίες/συνεργασίες σε οριζόντιο επίπεδο μεταξύ αγροτών, αλλά και στην κάθετη αλυσίδα συναλλαγών με προμηθευτές ή/και αγοραστές, συμπεριλαμβανομένων των σούπερ-μάρκετ που είναι απαραίτητες για την επίτευξη ορισμένων στόχων βιωσιμότητας, όπως για παράδειγμα μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων ή πρόσθετα μέτρα που στοχεύουν στη μείωση των εκπομπών CO₂. Τέτοιες συμφωνίες/συνεργασίες ενδέχεται να αξιολογηθούν θετικά εάν οι στόχοι αειφορίας δεν μπορούν να επιτευχθούν με λιγότερο ανταγωνιστικό τρόπο.

Για οποιοδήποτε ερώτημα σχετικά με το Sandbox οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν στην ηλεκτρονική διεύθυνση sandbox@epant.gr. Η υποβολή επιχειρηματικών προτάσεων γίνεται στην ιστοσελίδα <https://sandbox.epant.gr/>.

Αθέμιτες Εμπορικές Πρακτικές

Για την προστασία των παραγωγών από πρακτικές που επιβάλλουν ισχυροί αγοραστές η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στην υιοθέτηση της Οδηγίας 2019/633 σχετικά με τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές στις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων στην αλυσίδα εφοδιασμού γεωργικών προϊόντων και τροφίμων. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον ν. 4792/2021. Οι αθέμιτες εμπορικές πρακτικές παρεκκλίνουν από την ορθή εμπορική συμπεριφορά, αντιβαίνουν στην καλή πίστη & τα χρηστά συναλλακτικά ήθη, επιβάλλονται μονομερώς, επιβάλλουν αδικαιολόγητη και δυσανάλογη μεταβίβαση οικονομικού κινδύνου και επιβάλλουν σημαντική ανισορροπία δικαιωμάτων & υποχρεώσεων σε εμπορικούς εταίρους.

Για την εφαρμογή της νομοθεσίας, αρμόδιο είναι το **Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων** και **υπό ορισμένες προϋποθέσεις η Επιτροπή Ανταγωνισμού**.

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει αρμοδιότητα **μόνο** όταν έχει ήδη επιβληθεί στον αγοραστή, εντός του τελευταίου δεκαοκταμήνου πρόστιμο ίσο ή μεγαλύτερο του 1% του συνολικού κύκλου εργασιών του και κατά τη διάρκεια της τελευταίας χρήσης ο συνολικός κύκλος εργασιών του αγοραστή ανέρχεται σε τουλάχιστον 50 εκατ. ευρώ και το συνολικό μερίδιο αγοράς των πέντε (5) μεγαλύτερων αγοραστών ανά κανάλι διανομής ή εφοδιασμού στη σχετική αγορά γεωργικών προϊόντων και τροφίμων είναι τουλάχιστον 50%.

Ο νόμος εφαρμόζεται σε αθέμιτες εμπορικές πρακτικές σε πωλήσεις γεωργικών προϊόντων και τροφίμων εάν κάποιο από τα κατωτέρω κριτήρια ισχύσουν:

ΕΠΙΠΕΔΟ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΩΝ	ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΑΓΟΡΑΣΤΩΝ
α)	έως 500.000 ευρώ	άνω των 500.000 ευρώ
β)	άνω των 500.000 ευρώ και έως τα 10.000.000 ευρώ	άνω των 10.000.000 ευρώ
γ)	άνω των 10.000.000 ευρώ και έως τα 50.000.000 ευρώ	άνω των 50.000.000 ευρώ
δ)	άνω των 50.000.000 ευρώ και έως τα 150.000.000 ευρώ	άνω των 150.000.000 ευρώ
ε)	άνω των 150.000.000 ευρώ και έως τα 350.000.000 ευρώ	άνω των 350.000.000 ευρώ
στ)	έως 350.000.000 ευρώ	αγοραστές που είναι δημόσιες αρχές

Ο νόμος διακρίνει μεταξύ δυο κατηγοριών εμπορικών πρακτικών:

Η «**μαύρη λίστα**» περιέχει εμπορικές πρακτικές οι οποίες απαγορεύονται υπό οποιεσδήποτε περιστάσεις.

Η «**γκρι λίστα**» περιέχει απαγορευμένες εμπορικές πρακτικές εκτός αν υπάρχει προηγούμενη συμφωνία με σαφείς και αδιαμφισβήτητους όρους για την εφαρμογή τους.

Μαύρη λίστα πρακτικών

Οι ακόλουθες πρακτικές είναι εξ αντικειμένου αθέμιτες και απαγορεύονται:

α) Στην περίπτωση που ο αγοραστής εξοφλεί τον προμηθευτή:

αα) Όταν η συμφωνία προμήθειας **προβλέπει παράδοση** των προϊόντων σε τακτική βάση:

- i. για τα αλλοιώσιμα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα, **μετά την παρέλευση τριάντα (30) ημερών** από τη λήξη συμφωνηθείσας προθεσμίας παράδοσης κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν παραδόσεις, **ή μετά την παρέλευση τριάντα (30) ημερών** από την ημερομηνία καθορισμού του καταβλητέου ποσού για την προθεσμία παράδοσης, ανάλογα με το ποια από τις δύο ημερομηνίες είναι μεταγενέστερη,
- ii. για άλλα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα, **μετά την παρέλευση εξήντα (60) ημερών** από τη λήξη συμφωνηθείσας προθεσμίας παράδοσης κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν παραδόσεις **ή μετά την παρέλευση εξήντα (60) ημερών** από την ημερομηνία καθορισμού του καταβλητέου ποσού για την προθεσμία παράδοσης, ανάλογα με το ποια από τις δύο ημερομηνίες είναι μεταγενέστερη.

*[Για τους σκοπούς των προθεσμιών πληρωμής που προβλέπονται στην παρούσα υποπερίπτωση, οι συμφωνηθείσες προθεσμίες παράδοσης θεωρείται σε κάθε περίπτωση ότι δεν υπερβαίνουν τον **έναν (1) μήνα**.]*

αβ) Όταν η συμφωνία προμήθειας **δεν προβλέπει παράδοση** των προϊόντων σε τακτική βάση:

- i. για τα αλλοιώσιμα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα, **μετά την παρέλευση τριάντα (30) ημερών** από την ημερομηνία παράδοσης **ή τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία καθορισμού** του καταβλητέου ποσού, ανάλογα με το ποια από τις δύο ημερομηνίες είναι μεταγενέστερη,
- ii. για άλλα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα, μετά την παρέλευση εξήντα (60) ημερών από την ημερομηνία παράδοσης **ή εξήντα (60) ημερών από την ημερομηνία καθορισμού του καταβλητέου ποσού**, ανάλογα με το ποια από τις δύο ημερομηνίες είναι μεταγενέστερη.

[Όταν ο αγοραστής καθορίζει το καταβλητέο ποσό, οι προθεσμίες πληρωμής που αναφέρονται στην υποπερ. αα) αρχίζουν να υπολογίζονται από τη λήξη της προθεσμίας παράδοσης, κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν παραδόσεις και οι προθεσμίες πληρωμής που αναφέρονται στην υποπερ. αβ) αρχίζουν να υπολογίζονται από την ημερομηνία παράδοσης. Ως ημερομηνία καθορισμού του καταβλητέου ποσού που αναφέρεται στις υποπερ. αα) και αβ) θεωρείται η ημερομηνία έκδοσης του τιμολογίου ή η ημερομηνία παραλαβής του από τον αγοραστή. Δεν θεωρείται εξόφληση κατά την έννοια του παρόντος Μέρους η παράδοση από τον αγοραστή στον προμηθευτή μεταχρονολογημένης επιταγής.]

β) Ο αγοραστής ακυρώνει παραγγελίες αλλοιώσιμων γεωργικών προϊόντων και τροφίμων χωρίς έγκαιρη ειδοποίηση, με αποτέλεσμα να αναμένεται ευλόγως ότι

ο προμηθευτής αδυνατεί να βρει εναλλακτική λύση για να διαθέσει τα προϊόντα στο εμπόριο ή για να τα χρησιμοποιήσει. Ειδοποίηση σε χρονικό διάστημα μικρότερο των τριάντα (30) ημερών θεωρείται μη έγκαιρη ειδοποίηση.

- γ) **Ο αγοραστής τροποποιεί μονομερώς τους όρους μιας συμφωνίας προμήθειας ή παροχής υπηρεσιών** για γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα ως προς τη συχνότητα, τη μέθοδο, τον τόπο, το χρονοδιάγραμμα ή τον όγκο της προμήθειας ή της παράδοσης των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, τα πρότυπα ποιότητας, τους όρους πληρωμής ή τις τιμές ή ως προς την παροχή υπηρεσιών, εφόσον οι όροι αυτοί αναφέρονται στο άρθρο 4.
- δ) **Ο αγοραστής απαιτεί καταβολή πληρωμών από τον προμηθευτή που δεν σχετίζονται με την πώληση** των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων του προμηθευτή.
- ε) **Ο αγοραστής απαιτεί από τον προμηθευτή να πληρώσει για τη χειροτέρευση ή την καταστροφή των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων** που επέρχεται στις εγκαταστάσεις του αγοραστή ή αφότου η κυριότητά τους έχει μεταβιβαστεί στον αγοραστή και μολονότι η χειροτέρευση ή καταστροφή δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του προμηθευτή.
- στ) **Ο αγοραστής αρνείται να αποδεχθεί εγγράφως τους όρους συμφωνίας προμήθειας παρά το αίτημα του προμηθευτή.** Η παρούσα περίπτωση δεν ισχύει, όταν η συμφωνία προμήθειας αφορά σε προϊόντα που παραδίδονται από προμηθευτή που έχει την ιδιότητα μέλους οργάνωσης παραγωγών ή και συνεταιρισμού, εάν το καταστατικό της οργάνωσης ή οι κανόνες και οι αποφάσεις της διασφαλίζουν τους όρους της συμφωνίας προμήθειας.
- ζ) **Ο αγοραστής παράνομα αποκτά, χρησιμοποιεί ή αποκαλύπτει εμπορικό απόρρητο του προμηθευτή,** κατά την έννοια των άρθρων 22Α ως 22Κ του ν. 1733/1987 (Α' 171), όπως προστέθηκαν με το άρθρο 1 του ν. 4605/2019 (Α' 52).
- η) **Ο αγοραστής απειλεί να πραγματοποιήσει ή πραγματοποιεί πράξεις εμπορικών αντιποίνων κατά του προμηθευτή,** εάν ο προμηθευτής ασκεί συμβατικά ή εκ του νόμου δικαιώματα, μέσω υποβολής καταγγελίας στις αρχές επιβολής ή μέσω συνεργασίας με τις αρχές επιβολής κατά τη διάρκεια έρευνας.
- θ) **Ο αγοραστής απαιτεί αποζημίωση από τον προμηθευτή για το κόστος εξέτασης καταγγελιών πελατών** που σχετίζονται με την πώληση των προϊόντων του προμηθευτή, παρά την απουσία υπαιτιότητας του προμηθευτή.
- ι) **Ο αγοραστής δεσμεύει τον πωλητή, εγγράφως ή προφορικά, να του πωλήσει ποσότητες προϊόντων, χωρίς ταυτόχρονα να δεσμεύεται ο ίδιος για την τιμή αγοράς τους.**

Γκρι λίστα πρακτικών (αδιαφανείς ρήτρες)

Οι ακόλουθες πρακτικές απαγορεύονται, εκτός εάν έχουν συμφωνηθεί προηγουμένως με σαφείς και αδιαμφισβήτητους όρους στη συμφωνία προμήθειας ή σε επακόλουθη συμφωνία μεταξύ προμηθευτή και αγοραστή:

- α) **Ο αγοραστής επιστρέφει στον προμηθευτή γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα που δεν πωλήθηκαν,** χωρίς να πληρώσει για τα εν λόγω προϊόντα ή για τη διάθεση των προϊόντων αυτών ή και για τα δύο,
- β) **ο αγοραστής επιβάλλει στον προμηθευτή πληρωμή ως προϋπόθεση για να αποθεματοποιήσει, να εκθέσει ή να προσθέσει στους καταλόγους γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα ή να διαθέσει τα προϊόντα αυτά στην αγορά,**
- γ) **ο αγοραστής απαιτεί από τον προμηθευτή να βαρύνεται με το σύνολο ή μέρος του κόστους εκπτώσεων** σε γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα που πωλούνται από τον

αγοραστή στο πλαίσιο προώθησης, εκτός εάν ο αγοραστής, πριν από την προώθηση, η οποία ξεκινά από τον ίδιο, προσδιορίζει το χρονικό διάστημα της προώθησης και την αναμενόμενη ποσότητα γεωργικών προϊόντων και τροφίμων προς παραγγελία στην τιμή με έκπτωση,

- δ) ο αγοραστής απαιτεί από τον προμηθευτή να αναλάβει το κόστος για τη διαφήμιση από τον αγοραστή γεωργικών προϊόντων και τροφίμων,
- ε) ο αγοραστής απαιτεί από τον προμηθευτή να πληρώσει για δαπάνες που αφορούν σε προωθητικές ενέργειες πώλησης από τον αγοραστή γεωργικών προϊόντων και τροφίμων,
- στ) ο αγοραστής απαιτεί από τον προμηθευτή να αναλάβει το κόστος για το προσωπικό που είναι επιφορτισμένο με τη διαρρύθμιση των χώρων που χρησιμοποιούνται για την πώληση των προϊόντων του προμηθευτή.

[Σημειώσεις: Όταν απαιτείται πληρωμή από τον αγοραστή για τις καταστάσεις που αναφέρονται στις περ. β), γ), δ), ε) ή στ) της παρ. 1, εάν ζητηθεί από τον προμηθευτή, ο αγοραστής παρέχει στον προμηθευτή εγγράφως εκτίμηση των πληρωμών ανά μονάδα ή των συνολικών πληρωμών, ανάλογα με την περίπτωση και, ως προς τις καταστάσεις που αναφέρονται στις περ. β), δ), ε) ή στ) της παρ. 1, παρέχει, επίσης, εγγράφως εκτίμηση του κόστους για τους προμηθευτές και τη βάση αυτής της εκτίμησης.]

Οι παραγωγοί που επιθυμούν να καταγγείλουν αθέμιτες εμπορικές πρακτικές μπορούν να απευθύνονται πρωτίστως στην Επιτροπή Καταπολέμησης Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων παρέχοντας τις κατάλληλες αποδεικτικές πληροφορίες

Δεν αποκλείεται η εφαρμογή ορισμένων από τις εμπορικές πρακτικές (που περιεγράφησαν ανωτέρω να παραβιάζει και τους κανόνες ελεύθερου ανταγωνισμού που εφαρμόζει η Επιτροπή Ανταγωνισμού. Αυτό μπορεί να συμβαίνει εάν:

- οι πρακτικές να προκύπτουν κατόπιν κάποιας παράνομης συνεννόησης / απαγορευμένης σύμπραξης μεταξύ των αγοραστών, οι οποίοι έχουν ως στόχο να πιέσουν τους αγρότες-παραγωγούς, π.χ. να προσφέρονται οι ίδιες τιμές αγοράς για το προϊόν, να υπάρχει άρνηση αγοράς από κάποια επιχείρηση με σκοπό την γεωγραφική κατανομή των παραγωγών (δηλαδή σε ποια επιχείρηση θα μπορέσουν να πουλήσουν τα προϊόντα τους οι παραγωγοί) κλπ.
- οι πρακτικές εφαρμόζονται από ισχυρό αγοραστή (με μερίδιο αγοράς πάνω από 40-50%).
- Στις περιπτώσεις αυτές, η εφαρμογή των εν λόγω «μαύρων» ή «γκρι» πρακτικών, εκτός της παραβίασης του ν. 4792/2021 για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, ενδέχεται να αποτελεί και παραβίαση του ν.3959/2011 για τον ελεύθερο ανταγωνισμό!

Λίστα Ελέγχου Αθέμιτων Πρακτικών

Ελέγξτε τις πρακτικές των αγοραστών των προϊόντων σας

10 «μαύρες» αθέμιτες εμπορικές πρακτικές (ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ)

- 1.** Πληρωμές μετά από 30 ημέρες για ευπαθή γεωργικά και τρόφιμα
- 2.** Πληρωμή μετά από 60 ημέρες για άλλα αγροδιατροφικά προϊόντα
- 3.** Ακυρώσεις βραχυπρόθεσμης ειδοποίησης ευπαθών αγροδιατροφικών προϊόντων
- 4.** Μονομερείς αλλαγές συμβολαίου από τον αγοραστή
- 5.** Πληρωμές που δεν σχετίζονται με συγκεκριμένη συναλλαγή
- 6.** Ο κίνδυνος απώλειας και φθοράς μεταφέρεται στον προμηθευτή
- 7.** Άρνηση γραπτής επιβεβαίωσης συμφωνίας προμήθειας από τον αγοραστή, παρά το αίτημα του προμηθευτή
- 8.** Κατάχρηση εμπορικών μυστικών από τον αγοραστή
- 9.** Εμπορικά αντίποινα από τον αγοραστή
- 10.** Μεταφορά του κόστους εξέτασης παραπόνων πελατών στον προμηθευτή

**6 «γκρί» αθέμιτες εμπορικές πρακτικές
(επιτρέπονται μόνο αν έχουν συμφωνηθεί εκ των προτέρων
με σαφή & ξεκάθαρο τρόπο)**

- 1.** *Επιστροφή απούλητων προϊόντων*
- 2.** *Πληρωμή του προμηθευτή για αποθήκευση, έκθεση και εισαγωγή*
- 3.** *Πληρωμή του προμηθευτή για προώθηση*
- 4.** *Πληρωμή του προμηθευτή για μάρκετινγκ*
- 5.** *Πληρωμή του προμηθευτή για διαφήμιση*
- 6.** *Πληρωμή του προμηθευτή για το προσωπικό του αγοραστή, τον εξοπλισμό των χώρων*

Επικοινωνία με Αρμόδιες Αρχές

Επιτροπή Ανταγωνισμού

Πληροφορίες για το έργο της Επιτροπής Ανταγωνισμού είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα <https://www.epant.gr>.

Πληροφορίες για τους κανόνες και τις αρμοδιότητες της ΕΑ είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα «Μάθετε για Εμάς»

<https://www.epant.gr/enimerosi/who-what-how-why.html>

Πληροφορίες για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και το δίκαιο ανταγωνισμού είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα «Ανταγωνισμός και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις»

<https://www.epant.gr/enimerosi/sme.html>

Για να **καταγγείλετε αντιανταγωνιστικές πρακτικές** επικοινωνήστε με την Επιτροπή Ανταγωνισμού:

- Στην ηλεκτρονική διεύθυνση protokolo@epant.gr και στα τηλέφωνα 210-8809139,331
- Χρησιμοποιώντας την πλατφόρμα ανώνυμης παραχώρης πληροφοριών <https://www.epant.gr/digital/anonymi-paroxi-pliuroforion/gia-polites-epixeiriseis.html>

Εφόσον θέλετε να λάβετε την άποψη ή και την έγκριση της Επιτροπής Ανταγωνισμού για συνεργατικές κινήσεις προς ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης, χρησιμοποιείστε το Sandbox για τη βιώσιμη ανάπτυξη <https://sandbox.epant.gr/>

Για ειδικότερα ερωτήματα ανά Τομεακή Διεύθυνση επικοινωνήστε με το προσωπικό της Επιτροπής Ανταγωνισμού – πληροφορίες επικοινωνίας στην ιστοσελίδα <https://www.epant.gr/ea/prosopiko.html>

Επιτροπή Καταπολέμησης Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Για να καταγγείλετε αθέμιτες
εμπορικές πρακτικές επικοινωνήστε
με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
και Τροφίμων στην ιστοσελίδα
[https://www.minagric.gr/for-farmer-2/
athemites-empo-prakt130422](https://www.minagric.gr/for-farmer-2/athemites-empo-prakt130422)

Περαιτέρω πληροφορίες
και σημεία επικοινωνίας
για αγροτικά θέματα μπορείτε να βρείτε
στην ιστοσελίδα «Ψηφιακές Υπηρεσίες»
[https://www.minagric.gr/psifiakes-
ypiresies-2](https://www.minagric.gr/psifiakes-ypiresies-2)

Η διεύθυνση και τα στοιχεία επικοινωνίας με το Υπουργείο είναι:

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Διεύθυνση: Αχαρνών 2, Αθήνα, 101 76, Ελλάδα
Τηλεφωνικό Κέντρο: [+30 \(210\) 212-4000](tel:+302102124000)
Κέντρο εξυπηρέτησης Αγροτών: [1540](tel:+302101540)
email: info@minagric.gr

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

- 📍 : Κότσικα 1Α, Αθήνα 104 34
- ☎ : 210 880 9100
- ✉ : info@epant.gr
- 🌐 : www.epant.gr

